

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2023. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.37>

УДК 657

*О. П. Колісник,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1755-5638>*

*Ю. Р. Семенюк,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2853-7524>*

*В. О. Судак,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7592-0501>*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

*O. Kolisnyk,
PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Accounting and
Consulting, State Tax University
Y. Semenyuk,
Applicant for the second (master's) level of higher education, State Tax University
V. Sudak,
Candidate of educational degree «bachelor», State Tax University*

ECONOMIC NATURE AND CLASSIFICATION OF ACCOUNTS RECEIVABLES

Стаття присвячена питанням визначення економічної сутності дебіторської заборгованості та її класифікації. Досліджено нормативне забезпечення категорії «дебіторська заборгованість» та «дебітори». Визначено критерії визнання дебіторської заборгованості. Представлена класифікація дебіторської заборгованості за різними ознаками. Характеристика довгострокової та поточної дебіторської заборгованості. Класифікація дебіторської заборгованості для цілей бухгалтерського обліку, яка передбачає їх групування: за терміном погашення – довгострокова та поточна; залежно від об'єктів – товарна і нетоварна; відносно нормального операційного циклу – операційна та неопераційна; за формою розрахунків – монетарна та немонетарна; за впевненістю погашення – нормальна, сумнівна, безнадійна; за терміном оплати – термінова, прострочена, відстрочена; причиною виникнення – виправдана (допустима). Створення резерву сумнівних боргів в разі ризику виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.

The article is devoted to issues related to defining the economic nature of accounts receivable and its classification. The normative provision for «accounts receivable» and «debtors» has been investigated. Accounts receivable is the amount of debt owed to an enterprise by debtors on a particular date. Debtors are legal entities and individuals who owe a certain amount of money, their equivalents, or other assets to the enterprises as a result of past events. The criteria for recognizing accounts receivables are defined, according to which accounts receivable are recognized as an asset if there is a possibility of obtaining future economic benefits by the enterprise and its amount can be reliably determined. The article presents the classification of accounts receivable according to various criteria. Characteristics of long-term and current receivables. Characteristics of long-term receivables are defined as the amount of debt that does not arise during the normal operating cycle and will be repaid after twelve months from the balance sheet date. Current receivables are the amount arising during the normal operating cycle or to be settled

within twelve months of the balance sheet date. Classification of accounts receivable for accounting purposes, which presupposes their grouping: by maturity - long-term and current; depending on object – commodity and non-commodity; relatively to normal operating cycle – operating and non-operating; by form of payment – monetary and non-monetary; by certainty of maturity - normal, doubtful, uncollectible; by payment term - urgent, overdue, deferred; by reason of occurrence of accounts receivable – justified (permissible). The provision for doubtful debts in case of risk of doubtful and uncollectible receivables. An uncollectible receivable is a current receivable for which there is a certainty that it will not be repaid by the debtor or for which the limitation period has expired. The amount of the reserve of doubtful debts is determined by one of the methods, the first is the application of the absolute amount of doubtful debts, the second is the application of the doubtfulness coefficient.

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, дебітори, поточна дебіторська заборгованість, довгострокова дебіторська заборгованість, сумнівна заборгованість, безнадійна заборгованість, резерв сумнівних боргів.*

Keywords: *account receivable, debtors, current accounts receivables, long-term accounts receivables, doubtful receivable, uncollectible receivable, bad debts reserve.*

Постановка проблеми. Підприємство вступає з органами державної влади, юридичними та фізичними особами, у процесі господарської діяльності, в різноманітні взаємовідносини з метою сплати податків до бюджету, реалізації товаро-матеріальних цінностей, отримання чи надання послуг або виконання робіт та інше. Взаємовідносини між різними підприємствами, а також з державними органами, у зв'язку з безготівковими розрахунками, призводять до виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, а саме зобов'язання погасити цю заборгованість. У процесі ведення бухгалтерського обліку виникає необхідність достовірності визнання дебіторської заборгованості, правильної її оцінки та класифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку дебіторської заборгованості та розрахунків з дебіторами і прийняття управлінських рішень щодо її оптимізації були розглянуті у багатьох наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема таких, як І. Бернар, С. Голов, О. Грицай, Й. Даньків, Л. Домбровська, Л. Жидєєва, О. Колісник, Ж.-К. Коллі, С. Легенчук, В. Пархоменко, Н. Потриваєва, М. Теловата, М. Чорнобривець, В. Шевчук та інші. Між тим, враховуючи стан економіки, постійні зміни діючого законодавства, тема дебіторської заборгованості, її стан на підприємстві та вплив на фінансові результати залишається актуальною.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість проведених досліджень, залишаються питання щодо узгодження теоретичних аспектів обліку дебіторської заборгованості, зокрема, оцінки, класифікації, критеріїв визнання та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення сутності та класифікації дебіторської заборгованості, що сприятиме упорядкованості теоретичних основ обліку дебіторської заборгованості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дебіторська заборгованість як сума боргу, що належить підприємству від інших юридичних осіб або громадян, є частиною активів підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» «дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [1].

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Виходячи з визначення дебіторську заборгованість необхідно розглядати як засоби, що тимчасово вилучені у підприємства, або які протягом певного терміну знаходяться в розпорядженні інших юридичних чи фізичних осіб.

Податковим кодексом України передбачено різні підходи до поняття та

класифікації дебіторської заборгованості, а тому необхідно враховувати ці правила в бухгалтерському обліку.

Єфремов І. А. та Ігумнов І. С. зазначають, що «зобов'язання – це розрахункові відносини між об'єднаннями (підприємствами) в процесі господарської діяльності, а також з працівниками і службовцями, в результаті чого виникають незакінчені розрахунки» [2].

Але можна з погодитись частково тому що не повністю розкривається сутність зобов'язань. В будь-якому випадку при розрахунках з однієї сторони виникає актив - дебіторська заборгованість, а з іншої - зобов'язання погасити цю заборгованість перед кредитором.

Виникнення дебіторської заборгованості можна пояснити тим, що між - реалізацією товарів, робіт, послуг, робіт однією стороною є певні проміжки у часі з виконанням своїх зобов'язань іншою юридичною чи фізичною особою щодо проведення оплати або повернення коштів чи матеріальних цінностей. Крім того, не завжди вчасно сторони виконують свої зобов'язання, а це призводить до значних ризиків та несвоєчасного виконанні договірних зобов'язань.

Дебіторська заборгованість є зобов'язанням дебітора погасити свою заборгованість за отримані послуги, грошові кошти, видані авансом, товари, виконані роботи, и продукцію в результаті правовідношень, оформлених договором, що зазначено у Цивільному кодексі України [3]. Саме за своєю суттю зобов'язання виникає в результаті правовідносин між суб'єктами господарювання, а також фізичними і юридичними особами. Якщо об'єднати усі визначення поняття, то можна запропонувати таке визначення дебіторської заборгованості: заборгованість, що виникає по відношенню до підприємства, є наслідком правовідносин між цим підприємством та юридичними і фізичними особами, яка повинна бути погашена відповідно до визначених термінів та призведе до збільшення економічної вигоди підприємства.

Різні підходи до визначення поняття «дебіторська заборгованість» науковців відображено у таблиці 1.

**Таблиця 1. Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
різними науковцями**

№ з/п	Автор	Визначення
1.	Голов С.	Фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплатити іншій стороні
2.	Белозерцев В.	Грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив
3.	Колісник О., Замота І.	Сума боргу підприємству від інших дебіторів, яка утворюється в процесі господарської діяльності
4.	Матицина Н.	Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку їх оплати
5.	Сьомченко В.	Дебіторська заборгованість завжди пов'язана з ризиком того, що надійний сьогодні дебітор у майбутньому не може розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Враховуючи цей факт, підприємство з метою зменшення негативного впливу на фінансовий стан списання безнадійної дебіторської заборгованості (на яку може перетворитися згодом сумнівна заборгованість) у контексті здійснення управління дебіторською заборгованістю повинно формувати резерв сумнівних боргів
6.	Потриваєва Н.	Дебіторською заборгованістю вважається певна сума коштів, яку фізична або юридична особа заборгувала іншому суб'єкту господарювання за передані їм раніше продукцію, товари, виконану роботу чи надані послуги.

Джерело: узагальнено авторами на основі [4; 5; 6; 7; 8; 9].

У основному більшість авторів розглядають дебіторську заборгованість, як грошові кошти, окремі як частину майна чи форму розрахунків за готову продукцію, товари, роботи, послуги, але необхідно зазначити, що мало хто визнає, що дебіторська заборгованість є складовою кругообігу капіталу. Саме елементи кругообігу капіталу є складовими безперервного потоку при здійсненні господарських операцій. Реалізація продукції, товарів, послуг призводять до збільшення дебіторської заборгованості, надходження грошових коштів для їх погашення, придбання запасів і послуг, виникнення кредиторської заборгованості, процес виробництва – до збільшення продукції,

реалізація до дебіторської заборгованості і грошових коштів. Відповідно, весь цей цикл операцій є безперервний, багаторазово повторюється.

«Підприємство при здійсненні господарської діяльності стикається з проблемою виникнення дебіторської заборгованості, причому спостерігається постійне зростання її питомої ваги в структурі оборотних активів підприємства. Крім того, спостерігається виникнення простроченої та безнадійної заборгованості, що призводить до «заморожування» активів та уповільнення швидкості обороту грошових коштів» [10].

Зовнішніми чинниками є чинний порядок розрахунків у країні, податкова, грошово-кредитна політика, рівень інфляції, обсяг ринку та рівень його насиченості. Вони практично не залежать від діяльності підприємств, і обмежити їх вплив складно. Внутрішні чинники – договірна політика підприємств, застосування різних видів розрахунків, стан контролю за дебіторською заборгованістю – залежать від рівня організації збуту продукції, налагодження контролю за виконанням договірних зобов'язань, цінової та фінансової політики підприємства.

Основою побудови бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості є її класифікація. В результаті класифікації формується хоча б один клас (група), а тому слід визначати класифікацію як групування - створення класів (груп) об'єктів.

Відповідно до НП(С)БО 10 Дебіторська заборгованість розрізняють довгострокову і поточну дебіторську заборгованість. Як зазначено довгострокова дебіторська заборгованість «сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу» [1]. А поточна дебіторська заборгованість «сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [1].

Поточну дебіторську заборгованість можна класифікувати за трьома напрямками (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація поточної дебіторської заборгованості

Джерело: сформовано авторами на основі [1].

Якщо розглянути класифікацію дебіторської заборгованості відповідно до Плану рахунків [11], то слід зазначити, що дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову та поточну (рис. 2).

Рис. 2. Класифікація дебіторської заборгованості відповідно до Плану рахунків

Джерело: сформовано авторами на основі [10].

Як підсумок вище зазначеного, можна навести наступну класифікацію дебіторської заборгованості (табл. 2.).

Таблиця 2. Класифікація дебіторської заборгованості для цілей бухгалтерського обліку

Ознака класифікації	Вид заборгованості	Характеристика виду дебіторської заборгованості	Значення для бухгалтерського обліку
1. За терміном погашення заборгованості	Довгострокова	Буде погашена після 12 місяців з дати балансу	Поділ передбачений вимогами п. 4 НП(С)БО 10 та відображається на рахунках обліку за відповідними об'єктами
	Поточна	Виникає в ході нормального операційного циклу та/або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу	
2. Залежно від об'єктів	Товарна	При реалізації товарів, робіт, послуг	Деталізація за аналітичними рахунками. Може використовуватися як альтернативний до наведеного в НП(С)БО 10.
	Нетоварна	При іншій діяльності, крім реалізації товарів, робіт, послуг	
3. Відносно нормального операційного циклу	Операційна (торговельна, надання послуг)	При розрахунках з контрагентами звичайної операційної діяльності	
	Неопераційна (особлива)	При розрахунках від іншої діяльності	
4. За формою розрахунків	Монетарна	Використання фіксованої суми грошових коштів або їх еквівалентів для погашення	Передбачено вимогами п. 4 НП(С)БО 21 та відображається в аналітичному обліку, дає можливість врахувати зміни валютних курсів за експортними операціями
	Немонетарна	Погашення за рахунок негрошових форм розрахунку	
5. Впевненість погашення	Нормальна	Існує впевненість в її погашенні боржником	Передбачено відповідно до пп. 4, 7–11, 13 НП(С)БО 10. Формування резерву сумнівних боргів, відповідно до обраної методики.
	Сумнівна	Існує невпевненість в її погашенні боржником	
	Безнадійна	Заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позивної давності	
6. За терміном оплати	Термінова	Термін виконання зобов'язань не настав	Контроль термінів виконання договорів. Відображення на рахунках аналітичного обліку забезпечує інформацією при управлінні заборгованістю
	Прострочена	Закінчився термін погашення	
	Відстрочена	Відстрочений термін виконання зобов'язань	
7. Причини виникнення	Виправдана (допустима)	Виникає в результаті використання форм розрахунків та є нормою в господарській діяльності	Відображення на аналітичних рахунках. Дає інформацію керівництву для прийняття управлінських рішень, виявлення і усунення недоліків у роботі підрозділів підприємства
	Невиправдана (недопустима)	Виникає внаслідок недоліків та помилок в роботі	

Джерело: сформовано авторами на основі [1;12].

Така класифікація розкриває економічну природу різних видів дебіторської заборгованості та відповідає структурі бухгалтерського балансу.

Підприємство відповідно до наказу про облікову політику обирає методику нарахування резерву сумнівних боргів. НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачено формування резерву сумнівних боргів, який «має створюватися для визначення суми чистої реалізаційної вартості поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги» [1].

Жидеєєва Л. І зазначила, що «безнадійна дебіторська заборгованість – це заборгованість яка виникла в результаті господарської операції, своєчасно не була погашена, існує впевненість про її неповернення боржником і за якою минув термін позовної давності» [13].

Т. О. Євлаш, О. В. Топорковою запропоновано «удосконалення методики розрахунку резерву сумнівних боргів, що ґрунтується на функції трикутного розподілу» [14].

В. В.Сьомченко, О. О.Дядюн, дослідили переваги та недоліки кожного з методів нарахування резерву сумнівних боргів і запропонували «обчислювати на дату балансу, тобто щоквартально – при його складанні» [8].

У НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» зазначено, що «поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю» [1].

Між тим, НП(С)БО 10 передбачає, що «поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів» [1].

А тому, для погашення сумнівної, а тим паче безнадійної заборгованості НП(С)БО 10, передбачає створення резерву сумнівних боргів. Нарухування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат [1].

«Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості чи застосування коефіцієнта сумнівності» [1].

Дебіторською є заборгованість перед підприємством покупців за реалізовану продукцію, товари, роботу і послуги, працівників за надані їм аванси на відрядження, аванси перераховані постачальникам, авансом сплачені податки до бюджету за податковим платежем тощо. Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості здійснюється з метою недопускання прострочки термінів надходження коштів та своєчасне пред'явлення позовів та висування штрафних санкцій до підприємств.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Необхідно зазначити, що дебіторська заборгованість – є однією із складових оборотних активів підприємства, що формується в результаті господарської діяльності при підприємства в результаті неспівпадіння в часі проведення реалізації та розрахунків між різними контрагентами: юридичними та фізичними особами. Від стану дебіторської заборгованості та своєчасності її погашення в основному залежить у цілому фінансовий стан підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що дебіторська заборгованість – важлива складова діяльності підприємства, є необхідною частиною управління дебіторською заборгованістю зокрема і управління діяльністю підприємства в цілому. Особливого значення набуває облік сумнівної дебіторської заборгованості. Від наявності такої заборгованості та її частки залежить великою мірою ефективність діяльності підприємства, але одразу нараховувати за сумнівною заборгованістю резерв не завжди доречно, адже можна знайти варіанти отримання коштів з мінімальними витратами і таким чином покращити фінансовий стан. При цьому важко переоцінити роль бухгалтерського обліку в інформаційному забезпеченні користувачів достовірною, своєчасною і неупередженою інформацією про дебіторську заборгованість та сумнівні і безнадійні борги підприємства.

Необхідно зазначити, що оцінка дебіторської заборгованості відіграє

значну роль при формуванні облікової політики підприємства. На сьогодні залишається невирішеним питання методики розрахунку поточної вартості для різних видів дебіторської заборгованості, що потребує подальших досліджень.

Література

1. Дебіторська заборгованість: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10, затв. наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 02.10.2023).
2. Волинець О. О., Кардінал Т. Л. Аналіз наукових досліджень щодо сутності поточних зобов'язань. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 10. Частина 1. 2015. С. 194-197. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/45.pdf
3. Цивільний кодекс України: Закон України, затв. 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 02.10.2023).
4. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії : практ. посіб. К. : Лібра. 2011. – 880 с.
5. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві. Економіст. 2009. № 11. С. 23–28.
6. Колісник О. П., Замота І. О. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. Modern Economics». Електронне наукове фахове видання з економічних наук №15. 2019. С. 108-113. DOI: <https://modecon.mnau.edu.ua/theoretical-and-practical-aspects-of/>
7. Матицина Н. О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 12. С. 38–42.
8. Сьомченко В. В., Дядюн О. О Проблема формування резерву сумнівних боргів у контексті ефективного управління дебіторською заборгованістю. Вісник Запорізького національного університету. 2014. Вип. №2(22). С. 133- 141.
9. Потриваєва Н. В., Жорняк М. І. Теоретичні аспекти щодо визначення дебіторської заборгованості на підприємстві. Інноваційна

економіка. 2014. №6 (55). С. 289-292. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/inek_2014_6_53.pdf

10. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість». Вісник Сумського державного університету. 2009. № 2. С. 202-205.

11. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція затв. від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

12. Вплив змін валютних курсів: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21, затв. наказом МФУ від 10.08.2000 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

13. Жидєєва Л. І, Мельник А. О. Створення резерву сумнівних боргів : проблеми та шляхи їх вирішення. Ефективна економіка. № 4. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5547>

14. Євлаш Т. О., Топоркова О. В. Особливості створення та списання резерву сумнівних боргів в обліку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 2(45). С.80-87.

References

1. Ministry of Finance of Ukraine (2001), “ Regulation (standard) of accounting 10 Accounts Receivable ”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (Accessed 02 october 2023).

2. Volynets, O. and Kardinal T. (2015), “ Analysis of researches concerning essence of current liabilities ”, Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, vol. 10, no. 1, pp. 194-197, available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/45.pdf (Accessed 02 october 2023).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), “The Civil Code of Ukraine”, vailable at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Accessed 02 october 2023).

4. Holov, S. and Kostiuchenko, V. (2011), Bukhhalters'kyj oblik za mizhnarodnymy standartamy: pryklady ta komentarii [Accounting in accordance with international standards: examples and comments: practice manual], Libra, Kyiv, Ukraine.

5. Bieloziertsev, V. (2009), “As regards of commodity credit and

receivables in the enterprise”, Ekonomist, vol. 11, pp. 23-28.

6. Kolisnyk, O. and Zamota I. (2019), “Theoretical and practical aspects of accounting and analysis of receivables in the field of information and telecommunication”, Modern Economics, vol. 15, pp. 108-113, available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/theoretical-and-practical-aspects-of/> (Accessed 02 october 2023).

7. Matytsyna, N. (2006), “ Basic principles of regulation of settlement relations through management of accounts receivable ”, Bukhholderskyi oblik i audyt, vol. 12, pp . 38-42.

8. Somchenko, V. and Dyadyun, O. (2014), “ The problem of the doubtful debts reserve formation dor the purpose of the receivables effective management ”, Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu, vol. 2(22), pp. 133- 141.

9. Potrivayeva, N. and Zhorniak, M. (2014), “Theoretical aspects for determining receivables at the enterprises”, Innovatsiina ekonomika, vol. 6 (55), pp. 289-292.

10. Dubrovskaya, E. (2009), “ Research essence of the concept of “Accounts receivable ”, Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu, vol. 2, pp. 202-205.

11. Ministry of Finance of Ukraine (1999), “Chart of accounts for assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (Accessed 02 october 2023).

12. Ministry of Finance of Ukraine (2000), Order “The impact of changes in exchange rates: National regulation (standard) of accounting No. 21”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (Accessed 02 october 2023).

13. Zhydeeva, L. and Melnyk, A. (2017), “ Creation of reserve of doubtful debts: problems and ways of their decision ”, Efektyvna ekonomika, vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5547> (Accessed 02 october 2023).

14. Yevlash, T. and Toporkova, O. (2012), “ Features of creating and writing off a reserve of doubtful debts in the accounting ”, Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen, vol. 2(45), pp. 80-87.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2023 р.